

Nr 795

Av herr Rimmerfors m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m.

(Lika lydande med motion nr 641 i Första kammaren)

Konsumtionen av rusdrycker har, enligt nyligen publicerade siffror, under 1962 fortsatt att stiga, vilket enligt vår mening redan som tendens måste anses oroande särskilt mot bakgrunden av vårt lands sedan länge höga alkoholkonsumtion. Vi bejakar fullt ut finansminister Strängs deklaration den 5 december 1962 i riksdagsdebatterna angående alkoholbeskattningen som nykterhetspolitiskt instrument, vari han förklarade att tyngdpunkten i nykterhetspolitiken »nu liksom tidigare måste ligga på de positiva och förebyggande åtgärderna». Vi anser dock, att tillräckliga ekonomiska resurser inte ställts till förfogande av statsmakterna för att dessa åtgärder skall nå full effekt särskilt vad gäller att skapa skydd i olika former åt ungdomen mot alkoholbruk och dess särskilda risker i ungdomsåren.

Ovannämnda riksdagsdebatter gav genom bestämda uttalanden av företrädare för samtliga demokratiska partier vid handen en klart positiv inställning till beskattningen som medel att tränga tillbaka alkoholmissbruket. Både svenska och utländska erfarenheter — och detta även från senare år — talar därvid också sitt tydliga språk. Finansministern gör ett klart principiellt uttalande till förmån för skatteinstrumentet, då han i proposition nr 90 förklarar att den speciella beskattningen av rusdrycker fyller »en viktig funktion i de nykterhetspolitiska strävandena som ett värdefullt stöd åt de positiva åtgärderna». Vi vill uttala vår uppskattning över detta otvetydiga ställningstagande.

Det är här fråga om en tydlig förändring på ganska kort tid av opinionens uppfattning om beskattningen som nykterhetspolitiskt medel. Nya statistiskt vetenskapliga bidrag till debatten om alkoholbeskattningen har här starkt bidragit till denna opinionsförskjutning. Från att detta medels betydelse helt allmänt ifrågasatts på många håll råder nu i stort sett enighet om att skatten med framgång kan och bör användas för att begränsa alkoholkonsumtionen och därmed alkoholmissbruket. Diskussionen har därför nu övergått till frågan om de allmänna principerna för alkoholbeskattningen och beskattningens höjd för att denna skall kunna fylla sin konsumtions-

begränsande funktion samt sättet för beslut av statsmakterna om höjning av alkoholbeskattningen till undvikande av hamstring.

Beträffande de allmänna principerna för alkoholbeskattningen ber vi till en början att få hänvisa till motionerna II: 634 av herr Wiklund m. fl. och I: 511 av herr Torsten Bengtson m. fl. vid innevarande års riksdag. Enligt dessa motioner bör beskattningen av rusdrycker bestämmas till sådan höjd, att konsumtionen av sådana drycker pressas tillbaka. Det är därvid enligt vad som anföres i motionerna inte tillräckligt att realpriset på dessa drycker återställs. Härigenom torde på grund av köpkraftens ökning endast konsumtionen bromsas, eventuellt stanna vid ett läge som inte innebär någon verklig och mera varaktig nedpressning av denna. Man bör vid skatteläggningen taga inkomstutvecklingen och inte prisutvecklingen till utgångspunkt vid bedömningen av alkoholbeskattningens höjd. Vidare torde det finnas skäl som talar för en principiell omläggning av alkoholbeskattningen. Särskilt intresse tilldrager sig härvid direktör David Isakssons bekanta förslag om en beskattning i proportion till berusningseffekten hos de olika dryckerna. En tillämpning av denna skatteprincip så undantagslöst, att den leder till en minskning av skatten på starköl och öl finner vi dock betänkelig. Vi kan bl. a. av denna anledning inte utan särskild utredning förorda en tillämpning av denna nya princip för alkoholdryckers beskattning. Vi vill därför påyrka en allmän och skyndsam utredning rörande principerna för denna beskattning, därvid även nyssnämnda skatteprincip och dess konsekvenser självfallet bör noggrant prövas.

I avvaktan på den sålunda begärda utredningen inskränker vi oss till att — med hänvisning till inkomstutvecklingen efter 1958 — påyrka en höjning av det nuvarande priset på renat brännvin med 25 % och en motsvarande höjning av vinpriserna. Om hänsyn togs även till den *väntade* inkomstutvecklingen under år 1963, skulle enligt vår mening egentligen en prisökning på 30 % erfordras för att förhindra att den ökade köpkraften slår igenom i benägenhet för större alkoholinköp. Genom en sådan prishöjning skulle t. ex. ungdomen kunna bättre förmås att konkretisera standardförbättringen på annat sätt än genom dylika inköp i ökad omfattning. Hänsyn har vid vår bedömning av frågan om den lämpliga procentsatsen tagits till löneutvecklingen 1958—1962 och under 1963 inom industrien med beaktande även av arbetstidsförkortningen 1958, 1959 och 1960. Då löneförhållandena växlar inom olika yrkesområden, och inkomstökningarna inom vissa av dessa inte torde ha varit lika stora som inom industrien, har vi stannat vid ca 25 % höjning av alkoholpriserna. Härtill har även bidragit att vi uppfattar den nu aktualiserade omprövningen av rusdryckspriserna som en mera provisorisk åtgärd i avvaktan på resultatet av ovan begärda utredning och förslag på grundval härav. Av samma skäl anser vi oss i detta sammanhang liksom finansministern kunna lämna starkölet och ölet utanför våra överväganden även om vi redan nu måste med eftertryck peka på

vikten av åtgärder för att hindra den kraftiga ökningen av konsumtionen av starköl, en dryck vars roll i det moderna trafiksamhället på grund av den relativt höga alkoholhalten på intet sätt får bagatelliseras.

Vid besvarande av frågan om hur skattehöjningen enligt vår mening bör uttagas får vi — med tillämpning av samma beskattningsprinciper som dem finansministern använt — anföra följande.

För att nå en höjning av utminuteringspriset på *spritdrycker* av ca 25 % är den enklaste åtgärden att — med godtagande av finansministerns förslag om en grundavgift för liter motsvarande 30 öre för varje hel volymprocent alkohol, dock minst 9 kr. — höja den nuvarande procentavgiften, vilken motsvarar 50 % av utminuteringspriset. Sålunda bör denna procentsats lämpligen bestämmas till 54 %. Med denna åtgärd kommer exempelvis renat brännvin (40 %) med ett nuvarande utminuteringspris av 21: 60 kr. per helbutelj att öka i pris till nära 27 kr. För alkoholstarkare sprit-sorter (ca 45 volymprocent) blir prishöjningen enligt vårt förslag mellan 6 och 7 kr. per helbutelj. För spritdrycker med lägre alkoholhalt än det renade brännvinet skulle förslaget medföra att utminuteringspriset per helbutelj skulle öka med mellan 4 och 5 kr.

Beträffande *starkvinerna* får vi — med ca 25 % prishöjning som riktpunkt — föreslå att den fasta avgiften höjes från 2: 40 kr. enligt finansministerns förslag till 3: 60 kr. per liter och att *lättvinerna*, för vilka finansministern nu föreslagit en fast avgift av 24 öre per liter, belastas med en fast avgift av 48 öre per liter. Procentavgiften för båda slagen av viner — motsvarande 36 % av utminuteringspriset enligt finansministerns förslag — bör fastställas till sålunda föreslagen höjd. Med detta förslag kommer starkvinernas utminuteringspris att öka med drygt 2 kr. per helbutelj och lättvinerna med nära 1 kr. Vi vill här anmärka, att vinerna — särskilt vissa märken — i ökad omfattning användes som berusningsmedel av ungdom och alkoholmissbrukare, vilket bl. a. torde sammanhånga med den kraftiga reklamen för vinerna. En större höjning av priset på vin än den föreslagna borde därför enligt vår mening ifrågakomma. Vi vill dock erinra om vad vi ovan anfört rörande principerna för alkoholbeskattningen, nämligen att frågan om en omläggning av hela denna beskattning bör göras till föremål för skyndsamt utredning och att den nu aktualiserade skattehöjningen enligt vår mening bör betraktas som provisorisk i avvaktan på en sådan utrednings resultat och därav föranledda beslut av statsmakterna.

Vad sedan utskänkningsskatten beträffar riktar vi uppmärksamheten på det förhållandet att denna skatt i propositionen nr 90 föreslås avskaffad utan att ett utredningsmaterial på vanligt sätt redovisas som grund för förslaget. Denna brist i propositionen är så mycket allvarligare som 1959 års utskänkingsutredning enligt finansministerns direktiv för utredningen ingående prövat frågan om utskänkningsskattens avskaffande och därvid enligt sitt den 5 september 1961 avgivna betänkande (SOU 1961: 52), som finansministern i vissa delar refererat i proposition nr 82 till årets riksdag,

förordnat att denna skatt skall bibehållas. Enligt vad vi inhämtat torde flertalet remissinstanser därtill ha anslutit sig till denna ståndpunkt.

Under sådana förhållanden och med den ofullständiga motivering finansministern anfört och åberopat har ärendet inte nått riksdagen i det skick som är förenligt med god praxis i fråga om propositioner.

Vi är därför inte tillräckligt informerade rörande de olika, uppenbarligen motstridiga synpunkter, som även i dagens läge torde kunna anläggas på denna skattereform, vilken innebär, att den under decennier allmänt respekterade principen om det enskilda vinstintressets avskaffande slopas inom rusdrycksutskänkningsområdet. Olägenheterna av denna princip under nuvarande förhållanden inom restaurangnäringen i form av höjda priser på alkoholsvaga och alkoholfria drycker torde kunna minska i betydelse med någon till sina allmänna verkningar mindre vansklig åtgärd än den av finansministern förordnade, som mot bakgrunden av restaurangnäringens växande betydelse i det nutida samhället särskilt på längre sikt inger allvarliga betänkligheter. Förslag om en dylik alternativ åtgärd bör vid behov kunna utarbetas av den ovan föreslagna utredningen angående principerna för alkoholbeskattningen. Vi avstyrker förslaget om utskänningsskattens avskaffande liksom samtliga därtill anknutna förslag. 1 § förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin bör därför bibehållas oförändrad.

Vad slutligen angår sättet för riksdagens handläggning av ärenden angående höjning av alkoholbeskattningen förbehåller vi oss att återkomma med förslag i denna fråga.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi hemställa,

1. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande principerna för alkoholbeskattningen med beaktande av anförda synpunkter och med inriktning på att förslag med anledning av utredningens resultat skall kunna föreläggas 1964 års riksdag,

2. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om utskänningsskattens slopande liksom samtliga därtill anknutna förslag och sålunda besluta bibehålla nu gällande regler på detta område, samt

3. att riksdagen måtte besluta en höjning av beskattningen på sprit och vin med ca 25 % och som följd härav — med avslag på Kungl. Maj:ts förslag till ny lydelse av 2 § 1 mom. a) och b) förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, samt 2 § 3 mom. samma förordning — antaga *dels* följande, med *A* betecknade förslag till lydelse av nämnda författningsrum, *dels* följande, av den av oss föreslagna lydelsen av 2 § 1 mom. nämnda skatteförordning betingade, med *B* betecknade förslag till ändring av bilagan till tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475):

A.

Förslag

till

Förordning

ang. ändring i förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin.

Härigenom förordnas att 2 § 1 och 3 mom. förordningen den 24 maj 1957 om skatt på sprit och vin skola erhålla ändrad lydelse på sätt som nedan angives.

1 §.

Samma lydelse som den nuvarande.

Omsättningsskatt

2 §.

1 mom. Omsättningsskatt upptages vid detaljhandelsbolagets inköp av sprit och vin och utgår, där ej annat i 2 mom. stadgas,

a) för sprit dels med en grundavgift för liter motsvarande 30 öre för varje hel volymprocent alkohol, dock minst 9 kronor, dels med en procentavgift motsvarande 54 procent av utminuteringspriset; samt

b) för vin dels med en grundavgift, såvitt avser vin med en alkoholhalt överstigande 14 volymprocent (starkvin), av 3: 60 kr. för liter och, såvitt avser annat vin (lättvin), av 48 öre för liter, dels med en procentavgift motsvarande 36 procent av utminuteringspriset.

3 mom.¹ För teknisk sprit som av annan än detaljhandelsbolaget inköpes hos partihandelsbolaget eller som införes till riket för att användas i denaturerat skick för tillverkning av varor hänförliga till tulltaxenummer 22.09 C, 33.04 A och 33.06 A eller ock i odenaturerat skick skall omsättningsskatt utgå med 2 kr. 70 öre för liter. Sådan skatt skall dock icke utgå för odenaturerad teknisk sprit, som

a) under särskild kontroll skall användas för annat ändamål än tillverkning av varor hänförliga till ovan angivna tulltaxenummer;

b) skall användas för tillverkning av läkemedel, för vilka läkemedelsförordningens bestämmelser gälla, eller för tillverkning av sådant medel som avses i 1 § 3 mom. första stycket läkemedelsförordningen; eller

c) är avsedd att av apotek utlämnas mot vederbörligt recept.

Bestämmelserna om ikraftträdande desamma som föreslagits i proposition nr 90/1963.

¹ Samma lydelse som föreslagits i proposition nr 90/1963.

B.

Förslag

till

Förordning

om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475)

Härigenom förordnas, att tulltaxan den 12 september 1958 skall i angiven del erhålla ändrad lydelse på sätt framgår av härvid fogad bilaga.

Bilaga

Bestämmelserna om ikraftträdande desamma som föreslagits i proposition nr 90/1963.

Kap. 22. Drycker, alkohol och ättika

Anm. För spritdrycker eller viner, vilka införas i den ordning som avses i 12 § 4 mom. c) rusdrycksförsäljningsförordningen, skall, där tullfrihet ej åtnjutes, tull utgå med följande belopp, räknat för helbutelj om 75 centiliter:

Cognac	44:—
Armagnac, brandy och eau-de-vie	40:—
Whisky	36:—
Andra spritdrycker, ej hänförliga till tulltaxenr 22.08	32:—
Vin:	
Musserande:	
champagne	14:—
annat	10:—
andra slag med en alkoholhalt:	
överstigande 14 volymprocent	11:—
icke överstigande 14 volymprocent	6:—

För spritdrycker eller viner, vilka införas i den ordning som avses i 12 § 4 mom. h) rusdrycksförsäljningsförordningen, skall, där tullfrihet ej åtnjutes, tull utgå med av partihandelsbolaget för rusdrycker fastställt belopp, motsvarande:

- 1) tull enligt vad i kap. 22 sägs;

2) omsättningsskatt enligt 2 § 1 mom. förordningen om skatt på sprit och vin; samt

3) allmän varuskatt.

Stockholm den 26 mars 1963

Einar Rimmerfors

Rune Gustavsson

i Alvesta

Märta Boman

David Gomér

Einar Hægglom

Eric Nelander

Gunnar Larsson

i Luttra

Daniel Wiklund

Alvar Andersson

i Knäred

Olof Hammar

Axel Gustafsson

Olof Johansson

Olaus Nyberg

Wald. Svensson

i Ljungskile

Yngve Hamrin

Erik Larsson

i Norderön

Augustinus Keijer

Arvid Nilsson

C. W. Carlsson

Robert Johansson

i Dockered

Elias Jönsson

i Ingemarsgården